

بررسی رابطه جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی و جامعه پذیری دانش آموزان شهرستان زاهدان

غلامرضا ثناگوی محرر^۱، الهه ناظری^۲، ام البنین فیروزی جهانتیغ^۳

^۱ گروه روانشناسی، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

نام و نشانی ایمیل نویسنده مسئول:

غلامرضا ثناگوی محرر

Reza.sanagoo@gmail.com

چکیده

هدف از این پژوهش، بررسی رابطه جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی و جامعه پذیری دانش آموزان شهرستان زاهدان بود. نوع مطالعه توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل ۳۸۰ نفر که کلیه ی والدین و دانش آموزان مقطع ابتدایی در ناحیه یک شهرستان زاهدان می باشد. متغیرها با استفاده از پرسشنامه های جهت گیری مذهبی، پرسشنامه ارتباط کلامی، و پرسشنامه جامعه پذیری (محقق ساخته) سنجیده شد. اطلاعات با استفاده از روشهای همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج رگرسیون نشان داد که بین جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی و جامعه پذیری دانش آموزان مقطع ابتدایی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد... علاوه بر این نتایج همبستگی نشان داد که بین متغیرهای ارتباط کلامی با فعالیت های مذهبی، جهت گیری مذهبی فعال، جهت گیری مذهبی و مولفه های فعالیت های مذهبی، جهت گیری مذهبی فعال، جهت گیری مذهبی و مقابله مذهبی منفعل رابطه مثبت و معنادار است... همچنین بین، متغیر ارتباط کلامی با مولفه های فعالیت های مذهبی، جهت گیری مذهبی منفعل رابطه مثبت و معنادار است. و در پایان نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین جامعه پذیری با مولفه های جهت گیری مذهبی منفعل، جهت گیری مذهبی فعال و جهت گیری منفعل رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. و جهت گیری مذهبی والدین، ارتباط کلامی دانش آموزان را پیش بینی می کند.

کلمات کلیدی: جهت گیری مذهبی، ارتباط کلامی، جامعه پذیری.

مقدمه

رفتارها و عقاید مذهبی، تأثیر مثبتی در معنادار کردن زندگی دارند. رفتارهایی از قبیل توکل به خداوند، عبادت، زیارت و... می‌توانند از طریق ایجاد امید و تشویق به نگرش‌های مثبت، موجب آرامش درونی فرد شوند. داشتن معنا و هدف در زندگی، احساس تعلق داشتن به منبعی والا، امیدواری به یاری خداوند در شرایط مشکل‌زای زندگی، بهره‌مندی از حمایت‌های اجتماعی و معنوی و... همگی از جمله روش‌هایی هستند که افراد مذهبی با دارا بودن آن‌ها می‌توانند در مواجهه با حوادث فشارزای زندگی، آسیب کمتری را متحمل شوند. باور به اینکه خدایی هست که موقعیت‌ها را کنترل می‌کند و ناظر بر بندگان است تا حد بسیاری، اضطراب مرتبط با موقعیت را کاهش می‌دهد، به طوری که اغلب افراد مؤمن، ارتباط خود را با خداوند، مانند یک دوست بسیار صمیمی، توصیف می‌کنند و معتقدند می‌توان از طریق اتکا و توسل به خداوند، اثر موقعیت‌های غیر قابل کنترل را به طریقی کنترل نمود. (خلیلی، ۱۳۹۴، ۶۷)

با توجه به اینکه مذهب و اعتقادات مذهبی در زندگی امروزی و جامعه اسلامی کشور ما نیازمند می‌باشد و جهت گیری های نامناسب برای دانش آموزان در ارتباطات اجتماعی آنان نامطلوب به نظر می‌رسد و اهمیت به اینکه در زندگی انسان هیچ رفتار ارتباطی به اندازه ارتباط کلامی وسعت و تأثیر ندارد و هیچ پدیده ارتباطی این قدر با زندگی انسان عجین نیست بنابراین جامعه پذیری فرآیندی است که به دانش آموز راه های زندگی کردن در جامعه را می‌آموزد و به آنان شخصیت می‌دهد و ظرفیت های آنان را در جهت انجام وظایف فردی به عنوان عضو جامعه توسعه می‌بخشد. (دانای طوسی، ۱۳۹۰، ۱۵۰)

اعمال مذهبی، مانند حضور در مساجد، تعامل و ارتباطات اجتماعی را افزایش می‌دهد. دین در زندگی بشر جایگاهی به قدمت تاریخ دارد و بشر از همان آغاز زندگی، نیازمند حامی مقتدر و تکیه گاهی نیرومند بوده است. موضوع دین، مورد بحث محققان پیشگامی همچون جیمز، فریود، یونگ و دیگران بوده و پس از آن اندیشمندانی نظیر آلپورت به تبیین مذهب پرداخته اند (حریری، ۱۳۹۳: ۵۶).

یکی از موضوعات دینی و مذهبی، که از سوی محققان به عنوان شاخص پیروی یا تمایل به آموزه های دینی مطرح شده، جهت گیری مذهبی است. این مفهوم بر دلایل ابزاری و غیرابزاری بودن افراد، در گزاردن کنشهای مذهبی دلالت دارد. جهت گیری مذهبی عبارت است از: عملکرد فرد بر اساس باورهای دینی خود. به نظر میرسد، مذهب و به ویژه جهت گیری مذهبی درونی برای افراد، نقش سپر دفاعی را بازی می‌کند و مجموعه وسیعی از آثار مثبت روانشناختی ایجاد می‌کند. مذهب یکی از عوامل بالقوه برای سلامت روان است که می‌تواند به عنوان یک اصل وحدت بخش و یک نیروی عظیم برای سلامت روان، مفید و کمک کننده باشد (خان صنمی، ۱۳۹۳: ۲۸۳).

ولی با وجود اهمیت آشکار نوع جهت گیری مذهبی والدین در زندگی کودکان و نوجوانان، به طور قابل ملاحظه ای توجه علمی کمتری به نقش این مسئله در زندگی کودکان و نوجوانان در فرهنگ ما معطوف شده است. با این همه و در پایان باید گفت زمانی که دین باوری چنین اهمیتی در زمینه های مختلف زندگی انسان ایفاء می‌کند، فرآیند انتقال آن از والدین به فرزندان دارای اهمیت بیشتری نیز خواهد بود، متأسفانه مشکلی که در حال حاضر در جامعه مردم کشور ما وجود دارد نوع جهت گیری بر مسایل روزمره و انتقال این جهت گیری های مذهبی بر فرزندان می‌باشد چه بسا که افزایش و زیاده روی جهت گیری مذهبی و همچنین نداشتن آگاهی کافی و لازم از برداشت جهت گیری یک احساس سردرگمی و افراط در استفاده از این نوع جهت گیری در خانواده ها و وادین و همچنین افراد خانواده ایجاد نموده و قطعاً برداشتهای متفاوتی از جهت گیری را با خود به همراه خواهد داشت و نخواهد توانست تأثیر آنچنانی بر ارتباطات کلامی و اجتماعی افراد و دانش آموزان بگذارد. (چوین^۱، ۲۰۱۰: ۱۲۸۳).

با توجه به اینکه بهترین حالت جهت گیری مذهبی، جهت گیری مؤثر و کارآمد که ما را در برابر اضطرابها و شرایط دشوار یاری می‌دهند و در میان نظریه‌های جهت گیری مذهبی که در دهه‌های اخیر عنوان شده‌اند، هیچ کدام به اندازه الگوی جهت گیری مذهبی مثبت و منفی پارگامنت^۲، (۱۹۸۸) نتوانسته است توجه محققان را به خود جلب کند. در این الگو، پارگامنت و همکاران یک مقیاس جدید نظری را ارائه داده‌اند که دامنه کاملی از روش‌های جهت گیری مذهبی را ارزیابی می‌کند. الگوی آنها تمام روش‌های فعالانه، منفعلانه و تعاملی، و همچنین رویکردهای مبتنی بر مسئله و مبتنی بر هیجان را در بر می‌گیرد. (رضایی، ۱۳۹۳، ۷۷)

که این امر مسأله اصلی پژوهش حاضر خواهد بود یعنی پرداختن به این مسأله که آیا بین نوع باورهای دینی والدین (جهت گیری مذهبی آنان) و ارتباط کلامی و جامعه پذیری فرزندان رابطه ای وجود دارد؟ و این رابطه تا چه حد می‌توان بر هر یک از این متغیرها تأثیرگذار باشد؟

بنابراین سوال پژوهش عبارت است: آیا بین جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی و جامعه پذیری دانش آموزان مقطع ابتدایی رابطه معناداری وجود دارد؟

¹ Cohin

² Pargament

با توجه به اینکه جهت گیری مذهبی والدین یکی از معیارهای تاثیر گذار بر میزان ارتباط کلامی و تاثیر آن بر افزایش ارتباطات اجتماعی و برخورد های مثبت با افراد و همسالان خود می باشد بنابراین در این پژوهش براساس نتایج به دست آمده می توان بیان نمود که نوع واکنش والدین در جهت گیری مذهبی از نوع جهت گیری مذهبی منفعل می باشد. و در این پژوهش به تشریح و اهمیت این موارد می پردازیم.

لذا بررسی به این موضوع ضروری بوده که به آن به صورت کامل پرداخته خواهد شد. بنابراین سوالات اصلی پژوهش عبارت است از: چه عواملی بر ناسازگاری زوجین زیر ۵ سال ازدواج کرده دهستان پارود تاثیر دارد؟ از آنجا که با توجه به مبانی نظری تحقیق و نظریه های موجود در ارتباط با موضوع هر کدام بر جنبه های از مساله تاکید دارند، بنابراین نمی توان از یکی از این نظریه ها به عنوان چارچوب نظری تحقیق استفاده کرد و به ناچار باید از ترکیبی از نظریات به صورت تلفیقی استفاده کرد و یک چارچوب قابل استفاده در موضوع تحقیق ساخت. به طور کلی نظریه های پرداخته شده در ارتباط با ناسازگاری خانواده به دو دسته کلی تقسیم می شوند: دسته اول نظریاتی هستند که در مورد خانواده وجود دارد که همان نظریات جامعه شناسی خانواده هستند و دیگری نظریه هایی که در ارتباط با آسیب شناسی اجتماعی به رشته تحریر درآمده اند.

دانش (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان "بررسی عوامل اجتماعی موثر بر جامعه پذیری دانش آموزان" پرداخته و روش تحقیق به صورت توصیفی-همبستگی و از شیوه پرسشنامه ایی برای جمع آوری اطلاعات استفاده نموده و نتایج تحقیق نشان می دهد که با افزایش میزان روابط اجتماعی اعضای خانواده با همدیگر، جامعه پذیری دانش آموزان بیشتر می شود.

رضایی (۱۳۹۳) در پژوهشی به "بررسی نقش رفتارهای غیر کلامی در ارتباطات انسانی از منظر آیات و روایات اسلامی" پرداخته و روش تحقیق به صورت توصیفی-پیمایشی و از شیوه پرسشنامه ایی برای جمع آوری اطلاعات استفاده نموده و بیان می دارد که با وجود نقش و اهمیت بسزایی که زبان یا ارتباط کلامی در تداوم حیات فردی و اجتماعی ما انسان ها دارد؛ با این همه، باید اذعان نمود که ارتباطات انسانی محدود به ارتباط کلامی نمی شود، بلکه بخش چشمگیری از ارتباطات انسانی از طریق ارتباط های غیر کلامی صورت می پذیرد. اهمیت این بررسی در پیوند با مأموریت های نیروی انتظامی از آنجاست که این نیرو یکی از مهم ترین نهادهای اجتماعی است که ارتباط مداوم و تعامل گسترده ای با اقشار گوناگون مردم دارد؛ از همین رو، توجه افزون تر به مهارت های اجتماعی کارکنان ناجا و آموزش این مهارت ها از جمله رفتارهای غیر کلامی می تواند نقش بارزی در انجام شایسته تر وظایف و مأموریت های این نیرو، ایفا نماید.

ملک پور (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی رابطه نگرش مذهبی با سبک های مقابله ای و رضایت از زندگی در بین نابینایان تحت پوشش بهزیستی شهرستان سیرجان. پرداخته و نتایج پژوهش آن نشان می دهد که بین نگرش مذهبی و سبک های مقابله ای مسأله مدار افراد نابینا رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد اما با سبک های مقابله ای هیجان مدار رابطه معناداری یافت نشد. همچنین بین نگرش مذهبی و رضایت از زندگی افراد نابینا رابطه معنی دار و مستقیم وجود دارد.

لويس^۳ (۲۰۱۲) تأثیر آموزه ها و اعمال مذهبی را در کاهش اضطراب و تحمل فشارهای روانی پس از بهبودی، نشان داده است، نتایج حاصل از پژوهش نشان می دهد که کسانی که به اعتقادات مذهبی پای بند بودند، اضطراب و ناراحتی کمتری را نسبت به کسانی که به اعتقادات مذهبی پای بند نبودند، داشته اند.

وارد^۴ (۲۰۱۰) با عنوان بررسی رابطه میان مذهبی بودن و جهت گیری مذهبی در برابر استرس با بهزیستی روانشناختی (افسردگی و اضطراب) پرداخت. روش تحقیق به صورت توصیفی-همبستگی و از شیوه پرسشنامه ایی برای جمع آوری اطلاعات استفاده نموده و نتایج پژوهش نشان داد که میزان استرس در این مطالعه از طریق تغییرات میزان کورتیزول در پاسخ به استرس زهای آزمایشگاهی سنجیده شد. نتایج نشان داد که در سطوح کورتیزول رابطه معناداری با مذهبی بودن، معنویت، جنسیت، نیایش و یا بخشودگی ندارند. از سوی دیگر جهت گیری مذهبی بیرونی به طور معنی داری میزان افسردگی و اضطراب صفتی و حالتی را پیش بینی کرد.

موریس^۵ (۲۰۱۰) اثر زیارت مذهبی را روی افسردگی و اضطراب بیمار سالمند بررسی کرد، او دریافت که علائم آن ها بعد از زیارت رفتن کاهش زیادی داشته و حداقل تا ده ماه بعد از برگشتن از زیارت هم این اثر ادامه دارد. لذا با توجه به هدف تحقیق فرضیات مطالعه به شرح ذیل ارایه می گردد.

الف- سوال کلی:

آیا بین جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی و جامعه پذیری دانش آموزان مقطع ابتدایی رابطه معناداری وجود دارد؟

³. Loiss

⁴.Vard

⁵. Moriss

ب-سوالات جزئی:

- ۱- آیا بین جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی دانش آموزان مقطع ابتدایی رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۲- آیا بین جهت گیری مذهبی والدین با جامعه پذیری دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۳- آیا بین ارتباط کلامی با جامعه پذیری دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۴- آیا جهت گیری مذهبی والدین، ارتباط کلامی دانش آموزان را پیش بینی می کند؟

روش

روش تحقیق در این پژوهش به صورت توصیفی-پیمایشی است. همچنین از نظر هدف در طبقه بندی تحقیقات کاربردی قرار می گیرد.

شرکت کنندگان

جامعه آماری در این پژوهش کلیه ی والدین و دانش آموزان مقطع ابتدایی در ناحیه یک شهرستان زاهدان می باشد که طبق اعلام آموزش و پرورش تعداد والدین و دانش آموزان ۴۱۷۲۶ نفر می باشد. که از این میان با استفاده از جدول مورگان تعداد ۳۸۰ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شده اند. روش نمونه گیری در دسترس می باشد که با استفاده از جدول مورگان تعداد ۳۸۰ نفر از میان کلیه ی والدین و دانش آموزان مقطع ابتدایی در ناحیه یک شهرستان زاهدان انتخاب شده است.

شیوه اجرا

در این تحقیق از دو روش آمار توصیفی و آمار استنباطی برای تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده شده است. آمارتوصیفی شامل: جدول توزیع فراوانی، شاخص های مرکزی میانگین تحت تاثیر هریک از نمره ها و شاخص های پراکنندگی است و از آماراستنباطی برای آزمون t، ضریب همبستگی و رگرسیون جهت تحلیل فرضیه ها با استفاده از نرم افزار SPSS استفاده شده است.

ابزارهای پژوهشی

در این تحقیق جهت جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه ذیل استفاده شده است. برای جمع آوری داده ها از سه پرسشنامه، جهت گیری مذهبی آلپورت، پرسشنامه استراتژی ارتباط کلامی (ناراتانی، ۲۰۰۶) و پرسشنامه جامعه پذیری محقق ساخته استفاده خواهد شد. بدین طریق که پرسشنامه های مورد نظر به همراه راهنمای تکمیل آن، توسط محقق و به طور حضوری در اختیار دانش آموزان و والدین آنها قرار می گیرد و بعد از تکمیل جمع آوری می گردند.

- الف: پرسشنامه جهت گیری مذهبی آلپورت؛

پرسشنامه جهت گیری مذهبی آلپورت، شامل ۲۱ سوال است که به آزمودنی ارائه می شود و بعد از اطمینان بخشیدن به وی در حفظ امانت داری پاسخ های ارائه شده از طرف آزمودنی، از او خواسته می شود با کمال صداقت، احساس و نگرش خود به هر یک از عبارات را با علامت زدن و انتخاب یکی از گزینه ها مشخص نماید. سوالات آزمون دارای چهار گزینه: الف- کاملاً مخالفم، ب- تقریباً مخالفم، ج- تقریباً موافقم، د- کاملاً موافقم می باشد، بر همین اساس این پرسشنامه بر اساس یک مقیاس چهار درجه ای لیکرت از ۱ تا ۴ نمره گذاری می شود. این پرسشنامه نقطه برش ندارد و هر چه آزمودنیها در مقیاسهای مورد بررسی نمرات بیشتری بدست آورند بیشتر دارای آن صفت می باشند. آزمون محدودیت زمانی ندارد و به صورت گروهی اجرا می شود، همچنین این پرسشنامه محدودیت سنی ندارد و از ۱۶ سالگی به بالا قابلیت اجرا دارد. (پرسشنامه آلپورت، ۱۹۶۷) که همسانی درونی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۱ و پایایی باز آزمایی آن ۰/۷۴ است.

ب- پرسشنامه استراتژی ارتباط کلامی:

این پرسشنامه یک پرسشنامه مبتنی بر طبقه بندی ناراتانی از استراتژی های ارتباط کلامی است. این پرسشنامه یک پرسشنامه لیکرت ۵ گزینه ای و شامل دو بخش است. بخش اول شامل ۳۲ سوال است در رابطه با استفاده از استراتژی های مختلف مورد استفاده برای مواجهه با مشکلات در حین صحبت مبتنی بر ۸ نوع استراتژی ارتباط کلامی که برای مشکلات بوجود آمده در حین صحبت کردن مورد استفاده قرار گرفته است. بخش دوم این ابزار ۲۶ جمله است در رابطه با استفاده از استراتژی های مربوط به ۷ نوع استراتژی ارتباط کلامی در مواجهه با مشکلات شنیدن، در هر دو بخش شرکت کنندگان می توانند موافقتشان را با جملات در رابطه با مقیاس ۵ گزینه لیکرت از

یک (به معنی هرگز یا تقریباً هرگز) تا ۵ (به معنی همیشه یا تقریباً) مشخص کنند. پایایی این ابزار برای بخش های صحبت کردن و شنیدن در این پرسشنامه ۰/۸۶ و ۰/۸۵ بوده است.

ج- پرسشنامه جامعه پذیری (محقق ساخته):

در این پژوهش پرسشنامه جامعه پذیری توسط محقق با کمک اساتید راهنما و مشاور و کارشناسان حوزه روانشناسی ساخته شده است که دارای ۲۶ سؤال می باشد بدین طریق که پرسشنامه های مورد نظر به همراه راهنمای تکمیل آن، توسط محقق و به طور حضوری در اختیار دانش آموزان قرار می گیرد و بعد از تکمیل جمع آوری می گردند (خورشیدی، ۱۳۸۸:۱۲۹). آلفای کرونباخ محاسبه شده این پژوهش مربوط به این پرسشنامه ۰/۸۱ بدست آمد که نشان دهنده اعتبار بالای پرسشنامه می باشد.

نتیجه گیری

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱ تک نمونه ای برای نرمال بودن توزیع داده ها: هنگام بررسی نرمال بودن داده ها ما فرض صفر مبتنی بر این که توزیع داده ها نرمال است را در سطح خطای ۵٪ تست می کنیم. بنابراین اگر آماره آزمون بزرگتر مساوی ۰.۰۵ بدست آید، در این صورت توزیع داده ها نرمال خواهد بود.

جدول شماره (۱) آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع داده ها

کولموگروف-اسمیرنوف			متغیر
معنی داری	درجه آزادی	آماره آزمون	
۰.۰۰۰	۳۸۳	۰.۱۰۴	جهت گیری مذهبی
۰.۰۰۰	۳۸۳	۰.۰۷	ارتباط کلامی
۰.۰۰۰	۳۸۳	۰.۰۸۹	جامعه پذیری

در این قسمت با استفاده از داده های منتج از پرسشنامه به تجزیه و تحلیل سوالات تحقیق پرداخته و درستی و نادرستی آنها بررسی شده است.

سوال کلی: آیا بین جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی و جامعه پذیری دانش آموزان مقطع ابتدایی رابطه معناداری وجود دارد؟

جهت بررسی سوال کلی اول از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۸-۴) آمده است.

جدول شماره (۲) بررسی رابطه جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی و جامعه پذیری

جامعه پذیری		متغیرها
P<5%	R	
۰/۰۰۰	-۰/۲۴	فعالیت های مذهبی
۰/۰۰۰	۰/۲۱	جهت گیری مذهبی منفعل
۰/۰۰۲	۰/۲۷	جهت گیری مذهبی فعال
۰/۰۰۰	-۰/۲۹	احساسات منفی نسبت خدا
۰/۰۰۰	-۰/۴۳	ارزیابی های خیر خواهانه
۰/۰۰۰	۰/۲۸	جهت گیری مذهبی

نتایج جدول شماره (۲) حاکی از این است که ضریب همبستگی نوع واکنش والدین با فعالیت های مذهبی -۰/۴۶، ، ارزیابی های خیر خواهانه -۰/۵۸، جهت گیری مذهبی -۰/۴۹ - احساسات منفی نسبت خدا ۰/۴۵ - می باشد که در سطح ۹۹ درصد رابطه معکوس و معنادار است ($P < ۰/۰۱$)

همچنین ضریب همبستگی با مولفه های جهت گیری مذهبی فعال ۰/۲۵، جهت گیری مذهبی منفعل ۰/۳۴ و می باشد که در سطح ۹۹ درصد رابطه مثبت و معنادار است ($P < ۰/۰۱$). یعنی نتایج نشان می دهد که نوع جهت گیری مذهبی والدین با توجه به ضرایب همبستگی بالای متغیر جهت گیری مذهبی منفعل، بنابراین نوع واکنش والدین در جهت گیری مذهبی از نوع جهت گیری مذهبی منفعل می باشد. و جهت گیری مطلوبی به نظر می رسد.

سوال جزئی اول: آیا بین جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی دانش آموزان مقطع ابتدایی رابطه معناداری وجود دارد؟ جهت آزمون سوال جزئی اول از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده می شود. که نتایج آن در جدول شماره (۳) بیان شده است.

^۱.Colgomogrofsmirinof

جدول شماره (۳). بررسی رابطه بین جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی

ارتباط کلامی		متغیرها
P<5%	R	
۰/۰۰۴	۰/۱۶	فعالیت های مذهبی
۰/۰۰۰	-۰/۴۶	جهت گیری مذهبی منفعل
۰/۰۰۰	۰/۳۰	جهت گیری مذهبی فعال
۰/۰۰۰	-۰/۳۵	احساسات منفی نسبت به خدا
۰/۰۰۰	۰/۲۲	ارزیابی های خیر خواهانه
۰/۰۰۰	-۰/۳۹	جهت گیری مذهبی

N=380 P<0/1

جدول شماره (۳) حاکی از این است که ضریب همبستگی ارتباط کلامی با فعالیت های مذهبی ۰/۱۶ ، جهت گیری مذهبی فعال ۰/۳۰ که در سطح ۹۹ درصد رابطه مثبت و معنادار است ($P < 0/1$)، اما ضریب همبستگی برای متغیرهای جهت گیری مذهبی منفعل -۰/۴۶ و ضریب همبستگی ارتباط کلامی با احساسات منفی نسبت به خدا -۰/۳۵، ارزیابی های خیر خواهانه -۰/۲۲ و جهت گیری مذهبی -۰/۳۹ می باشد که در سطح ۹۹ درصد رابطه معکوس و معنادار است بنابراین نتایج ضریب همبستگی نشان می دهد که جهت گیری مذهبی فعال بیشترین تاثیر را بر متغیر ارتباط کلامی داشته است.

سوال جزئی دوم: آیا بین جهت گیری مذهبی والدین با جامعه پذیری دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد؟ جهت آزمون سوال دوم آزمون ضریب همبستگی استفاده می شود. که نتایج آن در جدول (۴) بیان شده است.

جدول شماره (۴). بررسی رابطه بین جهت گیری مذهبی والدین با جامعه پذیری

جامعه پذیری		متغیرها
P<5%	R	
۰/۰۰۰	۰/۳۴	فعالیت های مذهبی
۰/۰۰۰	۰/۴۲	جهت گیری مذهبی منفعل
۰/۰۰۰	- ۰/۴۸	جهت گیری مذهبی فعال
۰/۰۰۰	-۰/۲۲	احساسات منفی نسبت خدا
۰/۰۰۰	-۰/۶۲	ارزیابی های خیر خواهانه
۰/۰۰۰	۰/۴۱	جهت گیری مذهبی

N=380 P<0/1

جدول شماره (۴) حاکی از این است که ضریب همبستگی جامعه پذیری با ، ارزیابی های خیر خواهانه -۰/۵۸ و احساسات منفی نسبت خدا -۰/۲۲ می باشد که در سطح ۹۹ درصد رابطه معکوس و معنادار است ($P < 0/1$) اما ضریب همبستگی بین دو متغیر برای مولفه های فعالیت های مذهبی ۰/۳۴ ، جهت گیری مذهبی فعال ۰/۴۲ ، جهت گیری مذهبی ۰/۴۱ و مقابله مذهبی منفعل ۰/۴۲ می باشد که در سطح ۹۹ درصد رابطه مثبت و معنادار است ($P < 0/1$). بنابراین جهت گیری مذهبی منفعل تاثیر بیشتری بر جامعه پذیری دانش آموزان دارد.

سوال جزئی سوم: آیا بین ارتباط کلامی با جامعه پذیری دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد؟ جهت آزمون سوال جزئی سوم آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده می شود. که نتایج آن در جدول شماره (۵) بیان شده است.

جدول شماره (۵). بررسی رابطه بین ارتباط کلامی با جامعه پذیری

جامعه پذیری		متغیرها
P<5%	R	
۰/۰۰۴	-۰/۲۸	عملکرد مثبت
۰/۰۰۰	-۰/۳۹	فعالیت کلامی
۰/۰۰۰	-۰/۳۰	موضوع پذیری
۰/۰۰۰	۰/۳۸	نحوه بیان
۰/۰۰۰	۰/۲۱	ارتباط چهره ایی
۰/۰۰۰	۰/۳۹	اصلاح اشتباهات
۰/۰۰۲	۰/۱۶	افکار مثبت
۰/۰۰۰	-۰/۱۸	تکرار مطالب
۰/۰۰۰	۰/۶۲	بیان احساسات مثبت
۰/۰۰۰	۰/۲۴	لذت بیان
۰/۰۰۲	۰/۳۶	توجه به دیگران
۰/۰۰۰	-۰/۲۶	پاسخ دهی مناسب
۰/۰۰۰	-۰/۱۸	واضح صحبت کردن

N=380 P<0/1

نتایج جدول شماره (۵). حاکی از این است که ضریب همبستگی جامعه پذیری با مولفه های عملکرد مثبت ۰/۲۸- فعالیت کلامی ۰/۳۹-، موضوع پذیری ۰/۳۰-، تکرار مطالب ۰/۱۸-، پاسخ دهی مناسب ۰/۲۶-، واضح صحبت کردن ۰/۱۸- می باشد که در سطح ۹۹ درصد رابطه معکوس و معنادار است ($P < 0/1$). اما ضریب همبستگی جامعه پذیری با مولفه های نحوه بیان ۰/۳۸، ارتباط چهره ایی ۰/۲۱، اصلاح اشتباهات ۰/۳۹، افکار مثبت ۰/۱۶، بیان احساسات مثبت ۰/۶۲، لذت بیان ۰/۲۴ و توجه به دیگران ۰/۳۶ که در سطح ۹۹ درصد رابطه مثبت و معنادار است ($P < 0/1$) بنابراین نتایج همبستگی نشان می دهد که بین احساسات مثبت از همبستگی بیشتری نسبت به بقیه متغیرها برخوردار بوده و بین ارتباط کلامی دانش آموزان با جامعه پذیری آنان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

سوال جزئی چهارم: آیا جهت گیری مذهبی والدین، ارتباط کلامی دانش آموزان را پیش بینی می کند؟ جهت آزمون سوال جزئی چهارم از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده می شود. که نتایج آن در جدول شماره ۶ بیان شده است.

جدول شماره (۶). بررسی رابطه بین جهت گیری مذهبی والدین بر میزان پیش بینی ارتباط کلامی

گام	مولفه ها	R	R ²	F	B	T	P<5%
۱	ارزیابی های خیرخواهانه	۰/۵۸	۰/۳۴	۱۵۴/۶۵	-۰/۵۸	-۱۲/۴۳	۰/۰۰۰
۲	ارزیابی خیرخواهانه + مقابله مذهبی فعال	۰/۶۴	۰/۴۱	۱۰۴/۶۲	-۰/۴۸ -۰/۲۸	-۱۰/۲۲ ۶/۰۲	۰/۰۰۰
۳	ارزیابی خیرخواهانه + مقابله مذهبی فعال + بیان احساسات مثبت	۰/۶۸	۰/۴۶	۸۶/۴۸	-۰/۳۹ -۰/۲۶ -۰/۲۵	-۸/۲۸ -۵/۷۰ -۵/۴۶	۰/۰۰۰
۴	ارزیابی خیرخواهانه + مقابله مذهبی فعال + بیان احساسات مثبت + فعالیت کلامی	۰/۶۹	۰/۴۷	۶۷/۴۹	-۰/۳۸ -۰/۲۵ -۰/۲۰ -۰/۱۱	-۸/۱۲ -۵/۶۱ -۴/۱۰ -۲/۴۶	۰/۰۰۰
۵	ارزیابی خیرخواهانه + جهت گیری مذهبی فعال + بیان	۰/۶۹	۰/۴۸	۵۵/۷۰	-۰/۳۶ -۰/۲۳	-۷/۴۴ -۵/۱۲	۰/۰۰۰

	-۴/۲۵ -۲/۷۰ ۲/۲۲	-۰/۲۱ -۰/۱۲ ۰/۰۹				احساسات مثبت + فعالیت کلامی + احساسات منفی نسبت به خدا	
۰/۰۰۰	-۷/۳۲ -۵/۱۸ -۴/۷۲ -۳/۲۷ ۲/۱۲ ۲/۰۶	-۰/۳۵ -۰/۲۳ -۰/۲۴ -۰/۱۶ ۰/۰۹ ۰/۱۰	۴۷/۶۴	۰/۴۹	۰/۷۰	ارزیابی خیرخواهانه + جهت گیری مذهبی فعال + بیان احساسات مثبت + فعالیت کلامی + احساسات منفی نسبت به خدا + احترام به حقوق دیگران	۶
N=۳۸۰				P<۰/۱			

همان طور که نتایج جدول شماره (۵) نشان می دهد، در گام اول ارزیابی خیرخواهانه بیشترین تاثیر را بر ارتباط کلامی داشته است. این متغیر به تنهایی توانسته است ۰/۳۴ درصد تغییرات ارتباط کلامی را پیش بینی کند. در گام دوم احساس جهت گیری مذهبی فعال وارد الگوی تاثیر گذاری شده است و این دو متغیر با هم توانسته اند ۰/۴۱ درصد تاثیر را بر ارتباط کلامی داشته باشد. یعنی متغیر جهت گیری مذهبی فعال به تنهایی ۷ درصد از تغییرات را شامل می شود. در گام بعدی بیان احساسات مثبت وارد عمل شده و این سه متغیر با هم میزان تاثیر گذاری را بر همدیگر به ۰/۴۶ درصد رسانده اند؛ یعنی به تنهایی ۵ درصد تغییرات را پیش بینی کرده است. همچنین در گام چهارم با اضافه شدن فعالیت کلامی به معادله رگرسیون این مقدار به ۰/۴۷ رسیده است یعنی فعالیت کلامی توانسته است به تنهایی ۱ درصد از تغییرات ارتباط کلامی را تحت تاثیر قرار دهد. در گام پنجم احساسات منفی نسبت به خدا وارد الگوی شده است و این پنج متغیر با هم توانسته اند ۰/۴۸ درصد تغییرات ارتباط کلامی را شامل گردد. یعنی متغیر احساسات منفی نسبت به خدا به تنهایی ۱ درصد از تغییرات را به خود اختصاص داده است و بالاخره در گام آخر احترام به حقوق دیگران وارد عمل شده و این متغیرها با هم میزان تاثیر گذاری بر متغیر دیگر را به ۰/۴۹ درصد رسانده اند؛ یعنی به تنهایی ۱ درصد تغییرات را توسط این متغیر می باشد. ضریب بتای استاندارد نشان می دهد که در معادله رگرسیون متغیرهای ارزیابی های خیرخواهانه دارای ضریب بتای ۰/۵۸-، جهت گیری مذهبی فعال دارای ضریب بتای ۰/۲۸-، بیان احساسات مثبت دارای ضریب بتای ۰/۲۵-، فعالیت کلامی دارای ضریب بتای ۰/۱۱-، احساسات منفی دارای ضریب بتای ۰/۰۹ و احترام به حقوق دیگران دارای ضریب بتای ۰/۱۰ است که نتایج این ضرایب حاصل شده با توجه به تجزیه و تحلیل توسط نرم افزار نشان می دهد که همه در سطح ۹۹ درصد معنادار می باشند ($P < 0.01$)

بنابراین می توان بیان نمود که جهت گیری مذهبی والدین در ارتباط کلامی تاثیر گذار می باشد و سطح معناداری (sig) رگرسیون چون کمتر از ۵ درصد می باشد بنابراین بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنادار وجود دارد و لذا جهت گیری مذهبی، ارتباط کلامی دانش آموزان را پیش بینی می کند.

بحث و نتیجه گیری

رفتارها و عقاید مذهبی، تأثیر مثبتی در معنادار کردن زندگی دارند. رفتارهایی از قبیل توکل به خداوند، عبادت، زیارت و... می‌توانند از طریق ایجاد امید و تشویق به نگرش‌های مثبت، موجب آرامش درونی فرد شوند. داشتن معنا و هدف در زندگی، احساس تعلق داشتن به منبعی والا، امیدواری به یاری خداوند در شرایط مشکل زای زندگی، بهره‌مندی از حمایت‌های اجتماعی و معنوی و... همگی از جمله روشهایی هستند که افراد مذهبی با دارا بودن آنها می‌توانند در مواجهه با حوادث فشارزای زندگی، آسیب کمتری را متحمل شوند. یکی از مباحث مهم دینی و مذهبی جهت گیری مذهبی می‌باشد. که انجام فعالیتها و اعمال مذهبی ارتباطات و تعاملات اجتماعی افراد را تقویت و افزایش می‌دهد. هرچه میزان این ارتباطات اجتماعی افراد افزایش پیدا نماید فرد را نسبت به اجتماعی بودن و روابط اجتماعی بیشتر سوق می‌دهد با توجه به اینکه والدین بعنوان تاثیر گذارترین افراد بر فرزندان می‌باشند و این تاثیر گذاری از زمان تربیت فرزندان تا رشد و تکامل آنان همیشه مورد توجه خواهد بود بنابراین فعالیتهای مذهبی والدین بعنوان یک الگوی مثبت بر دانش آموزان همیشه مورد توجه آنان خواهد بود و جهت گیری والدین بر میزان ارتباطات اجتماعی و جامعه پذیری دانش‌آموزان نقش داشته و ارتباط اجتماعی آنان را بیشتر تقویت و افزایش خواهد داد که این ارتباط و تعاملات دانش آموزان با ارتباط کلامی بین یکدیگر صورت گرفته و فعالیتهای کلامی، افکار مثبت و بیان احساسات مثبت و همچنین پاسخ دهی کلامی مناسب، توجه به دیگران و واضح صحبت کردن در دانش آموزان را که از محیط خانواده وارد یک محیط آموزشی جدید می‌گردند به دنبال دارد.

هدف از انجام این پژوهش، بررسی رابطه جهت گیری مذهبی والدین با ارتباط کلامی و جامعه پذیری دانش آموزان منطقه ۱ زاهدان می‌باشد. نتایج رگرسیون گام به گام نشان داد که ارزیابی خیرخواهانه بیشترین تاثیر را بر ارتباط کلامی داشته است و جهت گیری مذهبی فعال توانسته ۰/۴۱ درصد تاثیر را بر ارتباط کلامی داشته باشد. و نتایج حاصل از سوال کلی اول نشان داد که جهت گیری مذهبی والدین بر ارتباط کلامی و جامعه پذیری دانش آموزان تاثیر گذار می‌باشد. و چون سطح معناداری (Sig) رگرسیون کمتر از ۵ درصد می‌باشد بنابراین بین این سه متغیر رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین نتایج همبستگی نشان داد که جهت گیری مذهبی والدین دانش آموزان مقطع ابتدایی از نوع مطلوبی می‌باشد. نوع واکنش والدین در جهت گیری مذهبی از نوع جهت گیری مذهبی منفعل می‌باشد. علاوه بر این نتایج همبستگی نشان داد که ضریب همبستگی ارتباط کلامی با مولفه های فعالیت های مذهبی و جهت گیری مذهبی فعال در سطح ۹۹ درصد رابطه مثبت و معنادار است. و نتایج همبستگی بین جهت گیری مذهبی والدین با جامعه پذیری برای مولفه های فعالیت های مذهبی، جهت گیری مذهبی فعال، جهت گیری مذهبی و مقابله مذهبی منفعل در سطح ۹۹ درصد رابطه مثبت و معنادار است و همچنین آزمون همبستگی بین ارتباط کلامی با جامعه پذیری دانش آموزان نشان می‌دهد که بین جامعه پذیری و مولفه های نحوه بیان، ارتباط چهره ای، اصلاح اشتباهات، افکار مثبت، بیان احساسات مثبت، لذت بیان و توجه به دیگران رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. و ضریب همبستگی جهت گیری مذهبی والدین، ارتباط کلامی دانش آموزان را پیش بینی می‌نماید و فعالیتهای مذهبی والدین تاثیر بیشتری بر میزان پیش بینی ارتباط کلامی دانش آموزان دارد. و در پایان نتایج تجزیه و تحلیل همبستگی نشان می‌دهد که جهت گیری مذهبی والدین، جامعه پذیری دانش آموزان را پیش بینی می‌کند. و جهت گیری مذهبی والدین تاثیر بیشتری بر میزان پیش بینی جامعه پذیری دانش آموزان دارد.

لذا پیشنهادات ذیل در این راستا بیان می‌گردد:

- ۱- به دلیل محدود نمودن جامعه آماری به دانش آموزان دختر و پسر فقط در مدارس دبیرستان تعمیم نتایج با محدودیت روبرو می‌شود.
- ۲- دشواری اجرای پرسشنامه و صداقت پاسخگویی افراد نمونه از جمله محدودیت های دیگر این پژوهش می‌باشد. البته سعی شده است با ارائه توضیحات لازم توسط پرسشگر در زمینه هدف پژوهش اعتماد افراد جلب گردیده و از این طریق زمینه صداقت پاسخگویی آنان فراهم آید.
- ۳- عدم تمایل برخی از پاسخگویان به پاسخ دادن به کلیه سوالات پرسشنامه و عودت ندادن آن‌ها از جمله محدودیت های دیگر این کنکاش بود که با افزایش حجم نمونه آماری و پیش بینی افت این پرسشنامه‌ها این محدودیت کنترل گردید.
- ۴- پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر به صورت مقایسه ای میان دانش آموزان عادی و دانش آموزان در خانه های بهزیستی انجام شده و نتایج مورد بررسی قرار گیرد.
- ۵- همچنین جهت ارزیابی موثرتر نقش جهت گیری مذهبی بر ارتباط کلامی و جامعه پذیری دانش آموزان، علاوه بر پرسشنامه از ابزار های دیگر گردآوری داده ها، نظیر مصاحبه و مشاهده نیز استفاده شود.
- ۶- پژوهشی به صورت مقایسه ای در خصوص نقش جامعه پذیری دانش آموزان در افزایش ارتباطات اجتماعی مورد بررسی قرار گیرد.

۷- با توجه به اینکه جامعه پذیری از سه طریق عمده «تقلید»، «آموزش» و «انگیزش» صورت می گیرد، پیشنهاد می گردد بمنظور اجرای و ایجاد و تقویت مولفه جامعه پیری و افزایش قانونمند کردن دانش آموزان مدیران مدارس و والدین بستر مناسب را برای اجرای صحیح این مولفه فراهم نمایند.

۸- از آنجاییکه دانش آموزان در مقاطع مختلف دارای دیدگاه های متفاوتی نسبت به خود و جامعه می باشند، لذا پیشنهاد می شود نهادهای موجود در جامعه اعم از نهاد خانواده، نهادهای آموزشی و فرهنگی در راستای تکمیل جامعه پذیری افراد و درونی کردن ارزش ها و هنجارهای حاکم بطور هماهنگ برنامه ریزی نمایند و از دچار شدن به روزمرگی و فعالیت های متعارض پرهیز نمایند.

۹- پیشنهاد می گردد که مسئولین فرهنگی درآموزش و پرورش برنامه ریزی در راستای آشنایی دانش آموزان و ترغیب آنان در جهت استفاده از رسانه های گروهی اقدام فوری نمایند.

۱۰- پیشنهاد می گردد بمنظور افزایش ارتباطات اجتماعی دانش آموزان با برگزاری دوره های آموزشی توسط روانشناسان برای والدین جهت هماهنگ سازی با نظام آموزشی و افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان اقدام نمایند.

منابع و مراجع

- [۱] خان صنمی، علیرضا، ۱۳۹۳، جامعه شناسی خانواده، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ ششم
- [۲] خورشیدی، علی و حمیدرضا قریشی، ۱۳۸۸، راهنمایی تدوین رساله و پایان نامه تحصیلی (از نظریه تا عمل)، نشر یسپرون، تهران.
- [۳] خلیلی، ترابعلی، ۱۳۸۹، «بررسی رابطه نگرش مذهبی و سازش‌یافتگی اجتماعی دانش‌آموزان سال دوم متوسطه ناحیه ۲ شهرستان اراک»، پایان‌نامه تحصیلی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- [۴] حریری، احمد، ۱۳۹۳، رابطه بین جهت‌گیری مذهبی، اضطراب و حرمت خود. کنگره انجمن روان‌شناسی ایران. ۱۰۰
- [۵] خلیلی اسنکی، حسنعلی، ۱۳۹۴، بررسی رابطه بین مهارت‌های ارتباطی کلامی، شنود و بازخورد، همایش علمی و پژوهشی علوم مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش و استاندارد سازی، تهران
- [۶] خان صنمی، علیرضا، ۱۳۹۳، جامعه شناسی خانواده، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ ششم
- [۷] دانای طوسی، محمد، ۱۳۹۰، سخن گفتن، مهارتی مغفول در برنامه درسی زبان فارسی، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۱۲۱، ۳۷-۳۸
- [۸] دانش، محمد، ۱۳۹۳، بررسی عوامل اجتماعی موثر بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان "پایان‌نامه تحصیلی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران
- [۹] رضایی، حسین، ۱۳۹۳، بررسی نقش رفتارهای غیرکلامی در ارتباطات انسانی از منظر آیات و روایات اسلامی، ویژه‌نامه ارزشیابی تحصیلی، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۶۹ و ۷۰.
- [۱۰] ملک پور، مجید، ۱۳۹۲، رابطه نگرش مذهبی با سبک‌های مقابله‌ای و رضایت از زندگی در بین نابینایان تحت پوشش بهزیستی شهرستان سیرجان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت - دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- [11] Cohin, Stiles TC, (2010). Personality traits and the development of depression, hoplessness, and suicide ideation. *Personality and Individual Differences* ; 38: 1283-1291
- [12] Lewis, C. A, Shevlin, M, Lloyd, N. S. V, & Adamson, G (2012) The Francis Scale of Attitude Towards Christianity (Short Scale), exploratory and confirmatory factor analysis among english students. *Journal of Social Behavior and Personality*, 13, 167-175
- [13] Moriss, R. A (Ed(2010) Kids having kids: Economic costs and social consequences of teen pregnancy, Washington, DC: The Urban Institute Press
- [14] Vard, Alex, & Joseph, Stephen (2010) Religiosity and personality in a Moslem context, *Personality and Individual Differences*, 23(5), 899- 900